

Handläggare:
Iris Birath
Telefon:
08 508 18 153

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2013-09-26

Motion (S) om inventering av förskolebarns möjligheter till utelek

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av motion (S) om inventering av förskolebarns möjligheter till utelek.
2. Omedelbar justering.

Steinunn Á Håkansson
stadsdelsdirektör

Thomas Kultti
avdelningschef

Birgitta Thulén
avdelningschef

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Rana Carlstedt (S) en inventering av förskolegårdarna i Stockholm, för att få en överblick över möjligheten till utelek.

Förvaltningen instämmer i den beskrivning motionären ger av förskoleutbyggnaden i Stockholm. Även i vårt stadsdelsområde är det ett stort problem att hitta mark och lokaler för förskolor. Flera andra kommuner, däribland Malmö, Nacka och Umeå, har särskilda program för förskolegårdar. En inventering skulle kunna ge en samlad bild av situationen. Ännu viktigare skulle det vara om Stockholm tog fram riktlinjer för storlek och utformning av förskolegårdar, liknande andra kommuners program.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsmiljö i samråd med avdelningen för förskola och fritid.

Bakgrund och sammanfattning av motionen

I en motion till kommunfullmäktige tar Rana Carlstedt (S) upp möjligheten till lek utomhus vid stadens förskolor. Motionären föreslår att fullmäktige ger stadsledningskontoret i uppdrag att kartlägga följande aspekter av förskolornas utemiljö:

1. Hur ser de kommunala och privata förskolornas egna ytor för utelek ut när det gäller storlek, placering och innehåll?
2. Vilka minimikrav på gårdsyta finns när kommunen bygger en ny förskola?
3. Vilka krav ställs på privata utförare gällande gårdsyta för utelek?

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till Farsta stadsdelsnämnd för yttrande senast den 27 september.

Olika förutsättningar för bra förskolegårdar

I plan- och bygglagen anges att det ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomter där det finns förskole- och skolbyggnader. Däremot finns det inga preciserade krav på utformningen av sådana platser. Det finns heller inga preciserade krav i skollagen. För förskola finns det rekommendationer i form av allmänna råd som anger att man bör ta hänsyn till utemiljöns förutsättningar.

En förskolas utomhusmiljö är en viktig del av den pedagogiska verksamheten. Forskningen visar att väl utformade förskole- och skolgårdar kan ge många positiva effekter på barns hälsa och välbefinnande, däribland förbättrad motorik, inlärning, skolmognad, social kompetens, hälsa och välbefinnande och ökad koncentration. Utevistelse i dessa miljöer kan även motverka stress och minska sjukligheten och därmed sjukfrånvaro bland förskolebarn.

Förskolegårdarna i Stockholm är mycket olika, framför allt beroende på om förskolebyggnaden har permanent eller tillfälligt bygglov. Vid ombyggnad av befintliga lokaler till förskola är det svårt att få tillräckligt med utrymme för förskolegård och verksamheten hänvisas till lekparker i närområdet. Men även vid

nybyggnation kan det vara svårt att få en tillräckligt stor förskolegård, som ju konkurrerar med bostadsbebyggelse, gator, cykelvägar och allmänna ytor.

Program för förskolegårdar i andra kommuner

Flera andra kommuner, däribland Malmö, Nacka och Umeå, har särskilda program för förskolegårdar. Här följer några utdrag ur programmen.

➤ *Nacka*

Gården ska vara både utmanande och säker för barnen. Förskolegården skall projekteras med utgångspunkt enligt *Handbok i förskolans utemiljö*. Målsättning för gårdsstorlek är 40 m²/barn, dock minst 20 m²/barn. Lekyta/barn skall anges (tomtytan exkl. byggnader, parkering, lastintag etc).

(Ur BYGG & FÖRVALTNING, Kravspecifikation för förskola.)

➤ *Malmö*

Forskning och studier visar att lekytan bör ha en viss storlek för att barnens lek ska kunna utvecklas och ha ett varierat innehåll. Enligt erfarenheter från förskolegårdar i Malmö tycks det storleksmässigt gå en gräns ungefär vid 30 m² friyta per barn. När gårdarna är mindre blir användningsmöjligheterna begränsade och slitaget stort. Slits lekmiljöerna förlorar de väsentligt i lekvärde.

Dessutom har friytans totala storlek betydelse för att den ska kunna rymma de kvaliteter som behövs för en fullgod lekmiljö. Studier visar att minimum tycks utgöras av 2000 - 3000 m², då är ytan så stor att det händer något med barnens lek - det uppstår mer rörelse och spring i leken.

Om man räknar om 2000 m² till 30 m²/barn, så motsvarar det en yta för 67 barn. Eftersom det dock tycks vara så att leken kräver minst 2000 m² för att utvecklas fritt, även om antalet barn är mindre än 67, så bör 2000 m² utgöra minsta storlek för förskolans samlade friyta. Om förskolan har mer än 67 barn ska man räkna med 30 m²/barn, för att få den ytterligare sammanlagda friyta som behövs när antalet barn blir större.

(Ur Utemiljö vid förskolor i Malmö – ett verktyg för planering, utformning och bygglovgranskning.)

➤ *Umeå*

Utifrån förskolans plats i samhället och dess specifika förutsättningar disponeras tomten för att uppnå en säker utemiljö med gott lokalklimat, rumsligheter, platser och material för lek och lärande samt grönytor. Underhållet ska vara rimligt med en fungerande drift.

Förskolegården är barnens utevardagsrum och där bör de få uppleva årstidernas växlingar. De bör också få chansen att utforska de fyra elementen med sina fem sinnen. Detta kan ge en grundläggande förståelse och känsla för sin omgivning och kanske rentav för livet som sådant.

(Ur FUNKTIONSPROGRAM FÖRSKOLA 100621.)

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen håller med om den beskrivning motionären ger av förskoleutbyggnaden i Stockholm. Även i vårt stadsdelsområde är det ett stort problem att hitta mark och lokaler för förskolor. I flera nybyggnadsprojekt har den mest kuperade delen av exploateringsområdet anvisats som tomt för förskola. Som exempel kan nämnas utbyggnaden på Larsbodafältet (numera Farstadal), där de tomter som anvisades för förskola skulle ha inneburit för höga markberednings- och byggkostnader för att kunna rymmas inom den ram om högst 30 000 kronor i årshyra per barn som kommunstyrelsen medger för nya förskolor. För att en tomt ska kunna fungera för en förskola måste det vara möjligt att anlägga en bra gård för barnens utelek, och transporter till och från fastigheten måste kunna ske enkelt.

En inventering av förskolegårdarna i Stockholm, som motionären föreslår, skulle kunna ge en samlad bild av situationen. Ännu viktigare skulle det vara om Stockholm tog fram riktlinjer för storlek och utformning av förskolegårdar liknande de program som finns i Malmö, Nacka och Umeå.

Sådana riktlinjer borde innehålla en vägledande norm för förskolegårdar vid nybyggnad av permanenta förskolor, precis som det numera finns en norm att 100 nya bostäder kräver 25 nya förskoleplatser. Normen kunde lämpligen vara ett visst antal kvadratmeter lekyta per barn. Den kunde även innehålla förslag till utformning av förskolegården.

När förskolor anläggs i befintliga flerfamiljsfastigheter eller i andra befintliga eller tillfälliga lokaler kan gården av förklarliga skäl inte få samma ytor eller utförande som vid nybyggnation. En norm måste ta hänsyn till att det ibland är nödvändigt att inrätta förskolor i flerfamiljsfastigheter eller andra befintliga eller tillfälliga lokaler.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Motion av Rana Carlstedt (S) om inventering av förskolebarns möjligheter till utelek